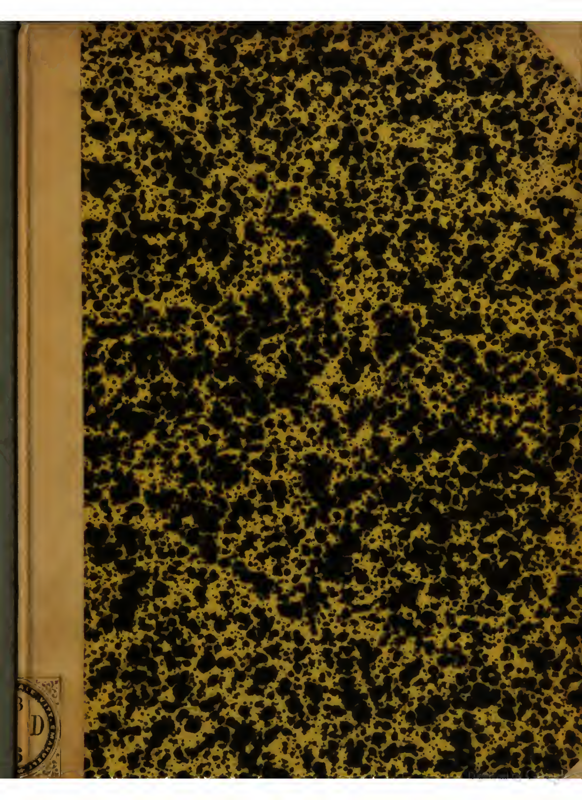
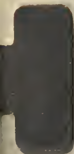

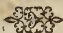
126

LEONARDI GINII

CORTONENSIS

In Funere Serenissimi Cosmi Medicis Magni Etruriæ Ducis

Funebris Laudatio ad Senenses.

CVM LICENTIA ET PRIVILEGIO

FLORENTIÆ
Ex Bibliotheca Iunctarum
M D LXXIIII.

LEONARDI CINI
CORTONENSIS

In funere Serenissimi Cosmi Medicis Magni Etruriae Ducis,

Funebris Laudatio ad Sodales.

CUM LICENTIA ET PRIVILEGIO

FLORENTIAE
Ex Bibliotheca Iunctarum
M D LXXIIII.

SERENISSIMO FRANCISCO MEDICI MAGNO ETRVRIAE Duci secundo.

Leonardus Ginius Cortonensis S. P. D.

VVM Serenissime Dux tristis acerbusque nuncius de Serenissimi Patris tui morte allatus esset, dolui equidem, ut debui; ac dolori etiã indulgere coactus sum. Scripsi igitur orationem, & eo quidem argumento, quo plures alios scripturos esse non dubitabam. Non tamen eo animo, quòd summos illos viros æquare dicendo aut confiderem, aut studerẽ, sed ut officio meo aliqua saltem parte satisfacerem; & dolorem meum nescio an lenirem, vel augerem potius, & aliquam lugendo oblectationem caperem. Accedebat, quòd ut me amici quidam mei, viriq. doctissimi, & prudentissimi admonebant, fieri posse videbatur, ut Senis & funus fieret, & oratio aliqua publice haberetur; quod si accidisset, munus, cui præpositus sum, id a me potissimum exigebat. Conscriptam igitur oratiunculam compressam apud me domi habebam, nec patiebar emanare. Interea honestissimum, ac perluctuosum funus Florentiæ ductum est, doctissimorumq. virorum orationes editæ sunt. Quod quum viderem, veritus sum, ne officio meo defuisse existimarer; & beneficiorum immemor, ingratusq. haberer, nisi, quod præstitisse alios videbam, ipse quoque dolorem, animumque meum quoquomodo indicarẽ. Quare, quum neque cum superioribus certare videri vellem, quibus primas semper concesserim, neque omnino silendum, immo aliquem animi mei testem dandum esse censerem; mediam quandam rationem sequutus sum. Itaque meas hasce lacrymas, meum hoc doloris, angorisq. testimonium descripsi, & apud te vnum deponere, ac tibi vni commendatum esse volui; cui iam pridem me ip-

 sum

ſum, meaq. omnia addixi & dicaui. Quod ſi propter inanem ſuneris expectationem ſerius ſactum eſt, quàm decuiſſet; ne quæſo propterea contemnas. Meminiſſe enim potes, non minus habere ſuauitatis fructus illos, qui citius, quam qui ſerius maturuerint. Immo collectos, diutiuſq. aſſeruatos tempeſtiuis ipſis accidere aliquando iucundiores. Quamquã non ita ſum demens, vt eiuſmodi fore meos confidam; cæterum, vt fideles penus diſpenſatores facere ſolent; eos qualesquales ſint, tamquam ex penu tuo depromptos, ſimulatq. promere licuit, tibi appoſui. Qua in re fidem, animumq. laudare ſaltem debes, quem tibi vnum præcipue cognitũ eſſe vehementer cupio, idq. vnũ enitar ſemper pro viribus, atque contendam: neque vmquam ex me quicquam prodibit, quod tamquam tuum non exeat (niſi te aliter ſentire intellexero) Sereniſſimo nomine tuo decoratum. Hæc interim hylare, vt ſoles omnia, benigneq. excipias, iiſque tuo arbitratu vtaris, & vel penitus, vt merentur, ſuppreſſa conſcindas: vel ſi animum meum teſtatum notumq. eſſe omnibus æquum iudicas, edi ea, & vulgari patiaris. Deus Opt. Max. tibi imperium fortunet, optatiſq. tuis omnibus reſpondeat.

LEONARDI GINII CORTONENSIS

IN FVNERE SERENISS. COSMI MEDICIS Magni Etruriæ Ducis

Funebris laudatio ad Senenses.

AGNAM, Diram, longeq. aliã, quàm voluissem, uideo mihi Senenses necessitatẽ dicẽdi esse impositam. Pietas suadet, officium postulat, erũpit dolor, & occultari nullo modo patitur. O Fatum iniquum, & inexorabile; te ego non malum esse dicam? Vbinam quæso ij sunt, qui mortem non modo non malum, sed bonum esse vel maximum contendunt? Equidem quamdiu vestrum omnium vultum palloremq. contemplor; quam diu lacrymas aspicio quamdiu non modo huius vrbis, sed Tusciæ vniuersæ immo Italiæ fletum, mœrorem, gemitũq. exaudio, numquam patiar mihi persuaderi vos boni, aut commodi alicuius opinione in eiusmodi eiulatum ac fletum fuisse adductos. Non bonis angi, sed malis atque incommodis homines consueuerunt. Quod si quis fieri vetet, durus nimis, ac pene ferreus dici potest, quiq. a communi hominum sensu, & sententia penitus abhoreat Nam si eorum, quos diligebamus, atque obseruabamus commodis dolere non debemus; num propterea nostra lugere nobis damna non licebit? Siquidem non id est felicitatem iis inuidere, sed hominem se esse ostendere, ac naturæ hominis aliquid concede-

re.

re. Scimus quàm commodissime cum Serenissimo Duce nostro esse actum; ipsumq. ad Deum Opt. Max. in beatorum patriam non dubitamus euolasse. Quid igitur? si optimum Principem, vel parentem potius amittere funestum est, atq. luctuosum, non lugebit Etruria, quæ Principem sapientissimum, & parentem charissimum amisit? Si splendore ac luminibus orbari graue est, & calamitosum, non angetur Italia, quę MAGNO COSMO MEDICE extincto præcipuo splendore, ac lumine est orbata? Immo si rem diligentius cōsideremus, videbimus profecto, non esse vllum apud Christianos locum, qui magnam COSMI MEDICIS morte nō fecerit iacturam. Nemo enim umquam inuentus est, qui, rebus suis postulantibus, potentissimi huius, liberalissimi, ac prudentissimi Principis opem, aut consilium desiderarit. Nō igitur eius mortem deplorabimus? æquo animo ipsum nobis ereptum fuisse patiemur? Nos, quos hoc præcipue malum tangit, prudentissimo, ac certissimo Duce, iustissimo Principe, humanissimo Parente amisso, nos inquam ornamentis, præsidiisque omnibus spoliati non dolebimus? non angemur? non cruciabimur? non mœrore, ac lacrymis conficiemur? O me miserum, O me infelicem. Ergo hæc vox, quæ qualiscumq. est, liberalissimi huius Principis benignitate alta, & aucta est, quæq. paucis ante annis pro amplificata eius dignitate in gratulationibus habendis fuit occupata, ad eiusdem laudes factaq. in acerbissimo, ac Etruriæ pene vniuersæ publico funere summo cum ploratu, & mœrore attingenda, fuit miserabiliter reseruata? Hæc vox, quæ tunc commune conceptum animis gaudium tanta cum alacritate promere conata est, nunc dolorem animiq. cruciatum dolens atque inuita dicendo refricare cogetur, ac retractando augere? Ergo prudentissimi, iustissimi, atque inuictissimi Ducis nostri defuncti laudes aggrediemur? quem viuum pro dignitate nemo vmquam satis se laudaturum sperare ausus esset? Faciendum tamen; & postremum hoc, qualecumq. sit, vt muneri nostro aliquid satisfaciamus, Duci nostro pro uiribus persoluendum. At quantum quæso hoc est? quam magnū?

quàm

quàm difficile? Serenissimus Cos. Med. Magnus Etruriæ Dux deflendus, ac laudandus est. Hic modum potius, quàm copiam quærendam esse omnes vident. Etenim si, quæ dici possent, omnia vellem explicare; ante nos dies deficeret, quã dicendi finem facere possemus. At si orationi velim moderari, illud in oratione moderanda obiicitur difficilimum, q eius gesta, virtutesq. omnes tãtæ sunt, vt quancumq. omiserim, maiorem videri possim omisisse; qq; non satis est, si mihi vni, si vobis omnibus, si Tusciæ, atque Italiæ satisfaciã; immo Christianis omnibus, immo vniuerso orbi esset satisfaciendum. Esset inquam consentaneum, vt mortales omnes intelligerent, me non temere omnino rem tantam esse aggressum; viresq. meas ad tantum munus aliqua saltem ex parte sustinendum esse idoneas. Quis est enim tam desertus & angustus locus, quis in orbe vniuerso angulus, quo non Medicum familiæ fama celebris peruaserit? quo non Medicum familiæ nomen non modo Magnificum, atque Illustre, sed etiam Illustrissimum, excellentissimum, Serenissimum, Maxime Reuerendum, Sanctissimumq. peruenerit. Videtis quot, quantaq. sint, quæ in præsentia homines expectent, quæ audire magnopere concupiscant; quæ præstari a nobis debere arbitrentur. Atqui equidem non faciam, vt me parua, ac pene dissoluta rate tam vasto, tam profundo, immensoq. mari audeam committere. Patientur viri in omni vitæ genere excellentes; non ægre ferent reliqui Duces; Permittet Regia Maiestas; Non negabunt Cardinales; Concedent Pontifices, vt maximis clarissimisq. eorum gestis omissis, in vnius Magni Cosmi aliquot virtutibus saltem attingendis, eiusq. interitu deplorando exercear. Non enim est mihi in præsentia propositum vt vel de aliis maioribus, vel de ipso etiam patre, de ipso Maximo Magni Ducis nostri patre, de ipso Ioanne Medice, qui & animi, & corporis robore, & rei militaris, ac bellicæ virtutis gloria tantum præstitit, vt eum iniquo Italiæ libertati fato periisse mœsta semper clamet, ac vociferetur Italia; vel de florentissima eius patria verba faciam. Satis superq. vnus est Cosmvs. Quem quidem non

me

me fugit huiusmodi re parum, immo nihil potius delectari. Lacrymas enim qui felicitate vera fruitur, non postulat, quique viuens laude dignus esse, quàm laudari maluit, laudationes mortuus non desiderat. Verum tamen, quoniam neque nobis ipsis, neque aliorum desiderio satisfacere possumus, si tot tantasque virtutes taciti pręteréamus, petemus ab omnibus, vt libenti animo quod possumus accipiant; neque maiora viribus nostris a nobis flagitent. Ac si qui forte sint, qui non satis hoc esse magnum, quod profitemur, existimēt, expendant, obsecro, & laudandi causas et plorandi; virtutes tanti viri, ac gesta contemplentur, ac demum eos respiciant, qui eius virtutibus ac gestis conseruatos sese, vel certe adiutos aperte, atque ingenue confitentur. Tantum certe hoc esse intelligent, quantum, non dicam ornari, sed vix vllius oratione possit explicari. Si a Florentinis, si a vobis Senenses ploratus vestri caussa requiratur, respondebitis profecto; vos ab hoc Sapientissimo Duce non a simulata, & nomine tantum adumbrata libertate, sed a seditione, sed a mutua ciuium vestrorum cęde ac tyrannide fuisse liberatos: Quod ipsum assiduo cum gemitu, & luctu cuncta etiam testabitur Etruria. Addet mœrens, ac lugens Italia, Duce hoc omnia, quæ in ipsa ardebant bella fuisse restincta. Iam Gallia, Pannonia, Germania, Melita, illæ quidem legionum, hęc vero classis Serenissimi COSMI virtutem, robur, atque auxilium tū maximum, tum utilissimum sensisse non sine lacrymis testificabitur. Hic nonne altius impressa liberalitatis, iustitiæ, pietatis vestigia vndique apparent? Quando igitur hæ vrbes, populi, nationesq. omnes hunc pro dignitate laudatum, & pro meritis deploratum maxime uolunt, horum ego omniū uotis respōdere unus potero? Iam uero si Turcas, si perduelles Luterianos, & Vgonianos, si Afros quid de hoc uiro sentiant interrogemus, non dubito quin responsuri sint, se uires eius, & potentiam odisse, virtutes vero amare, & admirari, neque enim possunt, dum damna ab eo accepta memoria repetunt, non eius quoque virtutē meminisse, quæ in sui amorem vel inuitos trahit. Quis iam dicat de vno COSMO dicere

MO dicere non satis esse magnum? Quot umquam aut audiuimus, aut vidimus, aut legimus, quorum vita laudari debuerit vehementius, quorum interitus debuerit dolētius deplorari? Circumspicite obsecro Senenses, & virtutes omnes contēplemini, neminem, credo, inuenietis, quem in omni earū genere cum Duce nostro comparare possitis. Erūt aliqui in periculis fortes, atq. inuicti, quos tamen impietatis nota fœdabit: Erunt aliqui pij, ac religionis colentes, qui tamen vili & abiecto esse animo deprehendentur. Deniq. rari admodū ac pene null' alius inuenietur, quin insigni aliqua virtute honestatus, vitium aliquod non leue habeat ad mistum. Iam, si Placet, ad Magnum COSMVM oculos, mentēq. referamus. Certe hunc vnum in quouis genere virtutum eminere ipsa quoque, inquit ille, vel in vita fatebitur inuidia. Atque, vt simul omnia cōprehendamus, de forma, & genere, deq. iis, q̄ ipsi non fecimus, quæq. vix nostra putanda sunt, quæ tamen omnia vel maxima in eo fuisse notius est, quàm ut oratione debeat explicari, de iis inquam, nullum verbum faciemus, nisi quatenus aliquot ex eius uirtutibus recensentes, ea quoque attingere coacti erimus. Quoniam vero cessans & ociosa virtus non modo non laudatur, sed ne cognoscitur quidem: quumq. virtutum omnium, & actionum moderatrix sit prudentia, si quæ a COSMO MEDICE gesta factaq. sunt respiciamus, quanta in eo viro & Duce fuerit prudentia & sapientia, & quot quantaq. eius ope omnium animi virtutum dederit documenta, non difficile intelligemus Etenim si sapiēter agere sapientis est proprium, maximam vel ab ipsa pueritia & quasi diuinitus insitam prudentiam, & sapiētiam in eo agnoscamus necesse est. Non dicam in præsentia illud vulgo iactatum, atque omnibus auditum. Carolum Q. Imperatorem sapientissimum Magni COSMI Consilio præcipue fuisse vsum. Non necesse est longius aduocare testes, ipsi nobis iudices testesq. sumus. Vanum est ab aliis petere, quod ipsi in manibus habemus. Quod si quanta in eo prudentia & sapientia fuerit considerare velimus, ad ipsa rerum initia oculos, animūq. conuertamus. Proponite quæso uobis Senenses fa-

re.n. facile poteſtis, qui vel a maioribus veſtris audiſtis, vel plerią. et ipſi rei gerendæ interfuiſtis; puerum nobiliſsimum quidem, ſed patre orbatum, ſed opibus pene omnibus deſtitutum, a ſuis indigne depreſſum, nihil niſi de quieta trãquillaq. vita cogitantẽ. Huic Reip. ſuæ Principatus oblatus eſt, ſed turbulentus, ſed timoris, inimicitiarum, inſidiarum plenus. Deterent amici, cognati diſſuadent; mater dehortatur. Exigua retinendi ſpes, facultates nullæ, hoſtes opulentiſsimi. Intus inſidiæ, foris exercitus comparantur. At ſapientiſsimus, & fortiſsimus adoleſcens duriſsima ac difficilima ſibi conditione propoſita, illud omnino futurum proſpiciebat, vt niſi ipſe impoſitum ſibi onus, quamuis grauiſsimum ſuſciperet, patriam cædibus, incendiis, rapinis, ſtuprisq. refertam militum libidine, ciuilibus diſcordiis, mutua ciuium tyrannide, ac tandem alieniginæ cuiuſpiam ſuperbiſsimo dominatu oppreſſam videret, nam eo rei ſpectare exitus videbatur, exteræ vires omnia occupauerant. Hæc quum ſapientiſsime animaduertit, tum fortiſsime exequutus eſt, Maluit enim pericula ipſe omnia ſubire, quàm patriæ ſalutem deſeruiſſe ſibi conſcius eſſe. Itaque diuino quaſi ſpiritu impulſus, & Dei Opt. Max. ope, & auxilio confiſus, a quo eam ſibi dignitatem pro patriæ ſuæ ſalute oblatam quaſi diuinabat, onus ſuſcepit, eo quidem tempore illi præſertim ætati, illiſq. uiribus grauiſsimum; quod tamen deinde compertum eſt, non tantum fuiſſe, quo ipſe multo ſuſtinere grauius non poſſet. Nam eam ciuitatem, quam & turbulentiſsimis temporibus, & peruerſis hominum ingeniis, variiſq. voluntatibus acceperat maxime perturbatam, paucis diebus conſilio ſummo & prudentia reddidit quàm pacatiſsimam. vt comprehendere facile omnes poſsint, hunc & ad eius vrbis; & ad tuſciæ uniuerſę quietem, & ſalutem nobis a Deo Opt Max. Principem eſſe datum. Quod ipſum tot, tantiſq. & certiſsimis ſignis cõprobatum eſt, ut nemini amplius de ea re liceat dubitare. Nam, vt hybernos flores omittamus, quod ſi uerum fuit, ſignum certe fuit maximum, ſed tamẽ eiuſmodi, quod & paucis fuerit notum, & quod cuiq. liberum ſit fictum iudicare,

ea per

ea per Deum immortalem signa respiciamus, quæ omnibus notißima sunt, & luce ipsa clariora quæq. vocare in dubiũ nemo audeat. Quãdoquidem si nullum est periculum, quod non quottidie vitæ hominis immineat, nihil erit mirandum, periculum quãdoque aliquod innocentißimo Duci nostro fuisse creatum, quando in prauos hominum mores illud inductum est, vt quanto quisq. sanctius uitam ducat, tanto magis improbos atque inuidos habeat infestos. At vero ex eorũ insidiis euadere, id certe miraculi simile uideri debet. Nam si ea tãtũ vitare prudẽtia nostra nobis licet, quæ cognita nobis & aperta sunt, certe ad ea, quę latẽt deuitãda, uix poterit prudentia adhiberi. Quoties igitur memoria repetemus, non semel a sceleratißimis atq. inuidis, imo ab Italiæ pestibus integerimi Ducis nostri vitæ fuisse insidias cõparatas, ipsumq. ex oĩbus insidiis, atq. ex oĩ ui ereptũ fuisse atq. seruatum. toties non penitus sine consilio & prudentia, sed potißimum diuina ope incolumen euasisse intelligemus. Summus namq. seruator, & bonorum custos uim omnem insidiasq. omnes & inimicorum, & inuidorum irritas reddidit, atque. inanes. Non igitur ipsum & sapientißimum, & Deo gratißimum, esse dicemus? Recordamini Senenses, quoties hæc de Duce nostro vulgabantur, quoties eum in maximo aliquo periculo uersatum fuisse audiebamus, qui erat animus, qui uultus omnium? quantus mœror, quantus timor omnium mẽtes inuadebat? quam frequentia pro eius salute uota ab omnibus fiebant? Quem igitur saluum, conseruatumq. omnes maxime volebamus, nũc eo extincto abstinebimus a lacrymis? At quanta deinde cognita est eius prudentia in Repub. administranda, in nouis legibus condendis, in veteribus uel corrigendis, vel penitus abrogandis? Nouerat sapientißimus Dux ciuitates & Respublicas regi & conseruari non posse, nisi legibus & moribus fuerint optime institutæ. immo legibus citius, quã mœnibus esse muniendas. Neq. ipsum latebat exemplis magis, quàm legibus informari consueuisse homines, & coerceri. Habent enim omnes hoc natura insitum, vt libentes potius, quàm coacti fecisse omnia uideri uelint,

Itaq. illud ſtudet potiſsimũ, vt imitati potius fuiſſe Principẽ, q̃ legibus paruiſſe,& pœnę metu quicquam feciſſe videantur. Quapropter quũ innumera pene ſtatuerit nihil umquã ſtatu it in alios, quin idem ipſe princeps obſeruarit. Ac tanta fuit in hac re eius animi moderatio, vt quum ſibi omnia libera,& integra eſſent, nihil tamen præ cæteris niſi honeſtum licere vellet. Quamquam ſi hæc tanta videntur, quanta & omnes prædicant,& quanta certe videri debent, quàm ſapiens, quã moderatum, quàm liberale, quàm magnificum, quàm pium illud erit exiſtimandum? non ſolum ſupplicantibus perduellibus parcere, ſed vltro vt ſupplicarẽt admonere, quin etiam obſtinatorum, iratorum, pertinaciumq. liberis,& eorũ, quos vel occulte contra vitam & dignitatem ſuam coniuraſſe manifeſte comperit,& patriam,& fortunas,& honores incolumes conſeruare? Hoc eſt ſe ipſum vincere. Hoc iracundiã cohibere. Hoc aduerſarios iacentes extollere. Hoc Deo, quantum homini licet, ſe ſimilem oſtendere. Hoc ciuium inter ſe animos priuatim, & Principi generatim conciliare. Hoc deniq. eſt vitæ ſuæ non ſua, ſed publicæ, vtilitatis cauſa rationem habere. Hunc Principem non amabimus? non cõplectemur? non admirabimur? qui legum, iuriſq. ſeueritatem pietate, ac benignitate incredibili temperauit: non q̃ quas condiderat, quibus primus paruerat, quarum conſeruandarum gratia non ſolum veteres confirmauerat, ſed nouos præterea magiſtratus adiunxerat, leges negligeret: ſed quia diligi potius, quàm metui volebat,& ciuium ſuorum vitam & beneuolentiam potius, quàm mortem, & fortunas expetebat. Quo fit, vt non ſolum homines ſumme ſe tam benigno Principi debere fateantur, ſed vrbes medius fidius ipſæ,& oppida, quinimmo vrbium & oppidorum parietes, & ædificia gratias ei agere geſtiant: quorum pleraq. liberalitatis eius,& magnificentiæ dant teſtimonium. Dum enim & honeſtati,& vtilitati conſulit, ædificia extruit magnificentiſsima, quibus vrbs ipſa, quibus magiſtratuum dignitas honeſtetur: templa inſtaurat, eaq. pulcherrimis aptiſsimiſq. tabulis decorat. Deniq. patriam ſuam aqua longius ducta fon-

tibus,

tibus, columnis, statuis, aliisq. id genus rebus innumeris exornat. Nouas urbes Cosmopolim, & Heliopolim terra mariq. cõdit. Paludes siccat. Portus constituit. Castella munitissima non solũ in ditionis suę finibus, sed in singulis quibusq. præcipuis vrbibus ædificat, quibus & imperij fines, & singulæ quæq. vrbes ab hostiũ vi & insidiis munitiores, sint, ac tutiores. Verũ enimuero quũ nullũ sit uiris ipsis pulchri' ornamẽtũ, nullũ sit munitius ꝓpugnaculũ, eorũq. uis aut in rei belli cę pitia, aut in disciplinarũ, & artiũ cognitiõe sita sit, vtriusq. rei Dux prudentiss. habuit rõnẽ. Quid. n. ad suos optimis disciplinis instituẽdos vtilius potuit, aut cõmodius excogitari, ꝙ nobilissima Gymnasia & Pisis, & in hac vestra vrbe cõstituta? Quo viri in oĩ doctrinæ genere excellẽtissimi, ẽt ex remotissimis regionibus mercede maxima accersiti planè indicant, Principẽ nostrũ liberalissimũ libenti animo coactos thesauros dissipauisse, vt maxime insignes doctrina & sapientia viros thesaurũ cogeret præciosissimũ. Hoc aũt quale quãtũq. fuit liberalitatis, ac pietatis indiciũ? Parũ sibi fecisse visus est magnificẽtissimus Dux, si solos doctores magnis prẽmiis ad docẽdũ aduocasset: voluit igitur ẽt auditores nõ minimo ꝓcio coactos & cõductos habere. Nouũ certe ac suauissimum violẽtię genus, homines ad suã ipsorũ utilitatẽ quasi benignitate cõpellere. Decreuit. n. ut adolescẽtes ex ciuitatib. ditioni suæ subiectis certo numero coacti, septenis quisq. annis in Pisano Gymnasio studiorũ, & litterarũ caussa gratis aleretur. Quid hoc est nisi curare, vt unũquẽq pudeat nõ discere, quũ tãta benignitate alliciatur ad discẽdũ? Quãq nõ solos disciplinis & sciẽtiis ꝑditos maxime coluit, sed pictores quoq. statuarios, & architectos quãti fecerit, eorũ, scholæ q frequẽtes Florẽtiæ visunt, declarat, vt plane appareat, nullũ inueniri disciplinarũ artiũq. genus, qđ Ducis nostri liberalitate, in Etruria præcipue nõ vigeat. Iã vero quũ in suis oppidis & urbibus milites conscribit, ac peritissimos Duces erudiendi caussa singulis cohortibus assignat, non id curat, ut eosdem optimos milites, ac si quando opus sit, duces optimos efficiat? Addidit leuem quoq. armaturã, & cataphractos, Naualia prætereà, tri-

xremesq.

remesq. extruxit,classemq. armauit, ut quoties necessitas postularet,non minus pedestribus,quàm equestribus copiis, neque magis terra, quàm mari munitus esset. Quibus deinde presidiis,& armis ad Tusciæ,& precipue ad Christianæ Reip. salutem semper est vsus.Nam quemadmodum oblatum sibi patriæ imperium,vt ei quidem præesset inuitus, vt vero eam seruaret, libens accepit, sic eas deinde opes & facultates, viresq omnes ad christianorum omnium, sed potissimum ad Tusciæ vtilitatem,& conseruationem habuit paratas. Testes vos estis ipsi Senenses. Patiámini quæso me hæc paulo altius, sed paucis repetere,neq. tã præteritæ molestie, quàm felicitatis,que eam consequuta est,recordatio moueat animos vestros.Testes vos estis ipsi,qui propter aliquorum insolentiã, & arrogantiam,qui quum equitate & comitate retinere vos in officio debuissent, temeritate,& superbia sua a Principe suo,cuius auspiciis Remp. vestram diu administrastis,abalienauerunt,ad externas opes,externaq. auxilia confugere olim coacti estis. Qua re bellum,immo incendium in Tuscia maximum excitatum est, quo vos in bello afflicti, ac destituti, nec minus ab auxiliaribus,quam ab hostibus oppressi,non solum libertatis,sed etiam salutis amissa spe,maximis in angustiis, & miseriis versabamini. Hæc quum fieri uideret pius, atque omniũ,' qui umquã fuerunt humanissimus Dux,quã uis eius urbis abtineret principatum, cuius emulæ aliquãdiu Sene fuerunt, angebatur tamen neque libenti animo ferre poterat,nullæ enim erant ei simultates,nulla erat emulatio, sed aperto animo,& sincero,quum alias Reipub. vestre opes suas omnes fuerat liberalissime pollicitus,& re ipsa etiam prestiterat,quod in maritimis vestris ad Cosas contra Turcas uidere pleriq. potuistis,tum eo tempore saluam eam esse maxime voluisset. Qui uos non ut alienigenas despiciebat, sed vt Tuscos, vt eodem genere natos animo, & beneuolentia complectebatur. Preterea tantum bellum,tam graue,tam intestinum robustius fieri,latius indies uagari,& altioribus niti radicibus pati equo animo non poterat. Videbat enim si hoc fieret,quàm non solum vobis.sed suis quoque, & vniuerse

Tuscie

Tusciæ, atque adeo Italiæ esset periculosum. Itaque quum a Carolo Imperatore inuictissimo rogaretur, vt eius belli curã susciperet, diutius rogari non est passus. Immo non odio, non indignatione aliqua, non priuato aliquo metu, non spe sed vno Senensium, ac Tuscorum omnium salutis desiderio impulsus, negotium statim suscepit. Quumq. rem gerere ipse cœpisset, numquam destitit, quoad hostium copiis omnibus deletis, Tusciaq. omni pacata, vobisq. Senenses restitutis, quoniam quod intenderat, quodq. rogatus fuerat confecisse sibi videbatur, reliquorum curam cogitationemq. abiecit, exercituq. dimisso, ad ciuilia Reip. suæ negotia sese totũ conuertit, illud interea diligentissime curans, vt vos exhaustos, exinanitos, ac diuturno bello consumptos commeatu, cibariis, atque id genus rebus omnibus iuuaret. Qui tamẽ quũ nihil subleuari uobis videremini, nec in ea pace propter paucorum libidinem, & eorum pene ipsorum, qui alienationis caussa fuerant, quam sperauistis quietem inueniretis, cuius tot malis, atque incommodis fracti, ac penitus debilitati facti eratis cupidissimi, cœpistis vobiscum ipsi cogitare quomodo malorum aliquem tandem finem possetis aliquando inuenire. Quare quum præsentem vitæ conditionem minus probaretis, & præteritæ damna ac detrimenta repeteretis, præterita, præsentiq. fortuna admoniti, numquam uos optatam quietem inuenturos esse suspicabamini, nisi Principem talem nacti essetis, cuiusmodi esse COSMVM MEDICEM, & vestro & alieno exemplo commoniti, intelligebatis. Videntes enim eos, qui in eius ditione erant quietissimam vitam ducere, & tranquillissimam, ac tanti Principis æquitatem, iustitiã, & in suos benignitatem attendentes, illorum conditionem libertati uestræ vel vestro ipsorum iudicio anteponebatis. Atque id eo cupiebatis ardentius, quod si fieret, non quemadmodum antea, inique, atque indigne oppressi, tamen propter Principis absentiam, locorumq. interuallum, perpeti iniqua omnia cogeremini: immo si quid forte grauius accidisset semper essetis eum præsentem habituri, quo & commodissime, & maxima cum fiducia confugeretis. Vota vestra Deus

Opt.Max.respexit non minus,quàm Florentinorum Remp. aliquot ante annis respexisset, eoq. annuente factum est, vt vos,Carolo Imperatore volente,ac pene iubente, & Philippo eius filio Hispaniarum Rege memoris gratiq. animi causa assentiente, COSMVM MEDICEM Reip. vestræ Patronum,Principem,Ducemq.delegeritis. Qualem deinde vitã vixeritis,quàm ociosam,quàm quietam,& ab omni perturbatione penitus alienam, vester luctus eiulatusq. declarat. Qui quum pacis, tranquillitatis, & salutis vestræ amiseritis autorem,ita squaletis, ita afflictamini, vt squalloris, & afflictationis finem, neque speretis, neque studeatis, inuenire. Adhuc.n. credo memores estis pulcherrimi illius & maximi facinoris: quod nisi fuisset maritima vestra vastata penitusq. eruta euersaq. videretis. Nam Turcarum insidiosissima classis dum per fœderis & amicitię simulationẽ per maria vestra vagatur,& Populoniam,quam sine ullo præsidio esse putabat,capere intendit,illud interea studet,vt maritimas regiones omnes,tam uestras, quam cuiuscumq. imperio subiectas populetur,ac vastet:neminẽ.n. qui CHRISTVM reuereatur et colat,amicum habet: neque fœdus frangere sibi videtur, si damna vel fœderatis inferat christianis. At Chiapinus Vitellius re cognita simulatq. descendisse eos accepit, Italũ Germanũq. militẽ in insidiis collocat: eosq. fidentius incedẽtes, & nihil tale opinãtes adoritur,& in fugã versos cędendo persequitur,vt vix mare persequentiũ vim atque impetum potuerit cohibere. vbi pauci & ij quidẽ saucij a triremibus suis excepti, effugerunt: quo facto & maritima periculo liberata & maria hostili classe purgata fuerunt. O nos vere felices & beatos,quibus tam prudentem,tam iustum, tam benignum, tam magnificum,tam pium & religiosum Principem contigit sortiri,& O certe beatissimos nisi ademptus tam cito nobis fuisset. Possem Senenses,atque omnium concessu possẽ huic laudationi finem imponere. Nam quæ huc usque tacta sunt,non modo sunt ad gloriam satis,sed tãta certe sunt, quibus nullius vel auidissimi animus plura cupere,nec maiora posit.Verumtamen quemadmodum nihil verendum est,

ne

ne assentationis gratia quicquam videar finxisse, sic illud est maxime cauendum, ne maiorem gestorum suorum partem Serenissimo COSMO videar inuidisse. Non quòd hęc ipse curet, qui dum vera felicitate, & diuino fruitur conspectu, despicit, ac pro nihilo cętera omnia ducit, Sed quoniam parum æqui æstimatores eius gestorum uideremur, si quę multo maxima restant silentio prætermitteremus. Etenim quum gloriæ cursus sit sempiternus, atque is non vitæ breuitate, sed rerum gestarum magnitudine, & copia definiatur, iniquum certe esset aliquid reticere, quod alicuius gloriam posset augere. Quamuis igitur magna & pręclara sint, quæ Magnus COSMVS pro patria, & pro Tusciæ salute administrauit, nihilo tamen inferiora, neque obscuriora sunt, quę pro Christiana Rep. & religione sæpius gessit, quæ cuiusmodi sint quæso attendite; vt ex eius ergà Christianam religionem pietatis magnitudine, quanta in eo viro, & Duce iactura facta sit intelligatis. Philipp⁹ Aessiæ Princeps, vna cũ reliquis Principibus coniuratis Lutherianorum partes susceperat, maximoq. exercitu comparato omnia penè circa Rhenum loca occupauerat. Pontificem, CHRISTI Q. Vicarium ridebat: Imperatorem inuictissimum contemnebat: omnibusq. ueram religionem colentibus, præcipue autem Italiæ, ac Romæ cædes, incendia, cathenas minabatur. Tantus erat clamor, strepitus, fragor. Tanta bellicorum tormentorum tonitrua imitantium vis, vt cœlum ruere penitus videretur. Carolus. Q. numquam satis laudatus Imperij & religionis caussa suscepta exercitum colligit, sæuissimos, atque immanissimos hostes fundit, ac delet. Quo in bello quantus fuerit Serenissimi COSMI peditum, equitumq. usus neminem ignorare historicorum scripta patiuntur. Sed si quis forte cupiat audire, Adest vir summa pietate, ac fide Illustriss. Federicus Barbolanius, cui ob spectatam eius probitatem & fidem, & Reipu. vestrę administratio, & res bellica omnis commissa est: in quo viro tanta est iustitia, æquitas, & comitas, vt eum merito tãquam numen aliquod colatis omnes atque obseruetis: Ab hoc ut gesta sunt omnia vnusquisque poterit accipere, qui

in eo bello nō interfuit solum, sed præfuit. Nam Dux noster quamuis non satis adhuc rebus suis fideret, & hostes suos captare, atque expectare occasionem videret, publicam tamen vtilitatem priuatis commodis antepofuit: atq. non solum pedites, sed Rodulfum quoq. Ballionium cum equitatus auxilio ad Carolum misit. Quantum hoc est? suum & Reipub. suæ periculum negligere, vt Christianæ Reip. laborātis subueniat? Solimanus maximo, ac pene innumerabili exercitu confecto Maximilianum aggreditur, ut quemadmodum antea reliquis oppidis & vrbibus, sic tunc Vienna ipsa, & Regia spoliaret. Viuit adhuc, & mœrens quidem viuit tanto Duce ac Principe priuatus Aurelius Fregosius, qui eo cum delectis militibus missus est. Hic testificari potest quantopere Imperij, & Christianę Reipu. caussam maximus, & reliogisissimus COSMVS ei commendarit. Aloisius Borbonius religionem simulans, ducem se Vgonianorum profitetur, bellum, ac seditionem in Galliam concitat, Regem nihil tale opinantem per insidias adoritur. Et certe haud scio an vmquam temporibus nostris maiori in periculo Christiana Resp. uersata sit. At magnus noster Dux quum animaduertisset bellum ab Vgonianis contra religionem excitari, Gallorum Regem, quem non multo ante pecunia iuuerat, tunc religionis caussa multo magis censuit adiuuandum. Itaque fortissimas aliquot suas legiones illuc misit, quibus Sfortiam Sanctę Floræ Comitē pfecit, quarū egregiā in eo bello operā fuisse, & ab iis initium victoriæ factum esse, iā ex eo tēpore constanti fama vulgatum est. Hæc Senenses non gloriosa? non laudabilia sunt? non religiosa? nonne quemadmodum laudes, sic etiā lacrymas cumulant, atque adaugent? Nonne Regem Gallorum tanti beneficij esse memorem? nonne eius vicem dolere, nōne uel mortuo gratias adhuc agere arbitramur? Quid? Maximilianum & beneficio maximo affectum, & affinitate coniunctum, nonne id memoria sæpius repetere? non COSMVM, si maxime fieri posset, viuere ad huc velle existimamus? Carolus Imp. nunc vere felicissimus (videre mihi eum videor Senenses) factus huic obuiā, manu apprehensum, exosculatur,

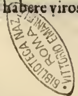
ſtulatur, lætus, quòd eum ex hiſce erumnis in Cœleſtem patriam remigraſſe uidet, ſubtriſtis, quòd Philippum filium COSMI MEDICIS Conſilio priuatum dolet. Quumq. multis ei nominibus gratias agat, nam & alia multa, & maxime oportuna in Inſubriam, atq. in Liguriam auxilia ſibi ab eo miſſa commemorat, tum etiã illud addit, non ſe eſſe oblitum, quantum & ſibi, & Chriſtianæ Reip. profuerit: quum ipſe ad procellæ illius Chriſtianis omnibus maxime infeſtæ uires frangendas, ad Dragutum Archipyartam ſæuiſsimum opprimendum, ad Aphrodiſium expugnãdum nauigaret. Quo tempore Magnus noſter Dux Iordanum Vrſinum claſsis ſuę prefectum ei comitem adiunxit. Hinc Melitam ſimul reſpicientes; Solimanum eam quoq. inſulam ſub ditionem ſuam redigere conantem Philippi Auſtriaci claſſe, quam tamen Chiapino Vitellio duce Sereniſsimi COSMI triremes comitabantur, magno cum dedecore & damno uidẽt eſſe reiectũ. Inde in Ambracium ſinum uertentes oculos, maximum illũ, triũphũ, inſignẽ illã victoriã, (qua vtinã uſi fuiſſent chriſtiani) contemplantur. Hic lętatur Carolus filio ſuo tantã victoriã a Deo Opt. Max. fuiſſe conceſſam. Lętatur COSMVS videns duodecim triremes ſuas, partim Pontifi. Max. atq. ſanctiſsimi partim ſuis ipſius auſpiciis in eo prelio pro Chriſtiana Rep. fortiſsime decertãtes. At vero quũ ſe ipſos reſpiciunt, & gloriã, in qua poſiti ſunt, diligentius intuentur, contẽnunt hæc cęteraq. humana omnia, & leuia, penitusq. inania exiſtimãt, & niſi ea ratione reditum ſibi in veram patriam cõfeciſſent, vixiſſe eos pœniteret. Videtis iam, credo, Senenſes quam ſit magnũ & difficile Sereniſsimũ COSMVM pro meritis laudare; videtis quã ſit graue, & laborioſum tantum Ducem digne deplorare. Nam ſi quę a me inculte & paucis tacta ſunt, ornata & longa oratione fuiſſent explicanda, ſi tantarum rerum autor quantum res, & iactura poſtulat lugendus eſſet, Quod eſſet tempus tam diuturnum? quæ tãta dicendi copia? quæ tanta lacrymarum uis, quę tantę rei magnitudinem poſſet exęquare? Sed o me immemorem, o me potius dementẽ. Iam video quid ęgritudinis, quid doloris magnitudo poſsit,

perstringit sensus, mentemq. obtundit, vt sæpe etiã quę ob oculos posita sunt cernere nõ liceat. Parcite, obsecro vos, fortissimi, atq. honestissimi equites. Salutare illud signũ, quo Diui Stephani auspiciis insigniti estis, admonuit me. Video mœrorem vestrum, sordesq. lugubres, itaq. nihil dubito quin dolori meo aliquid concedatis, dum vestri uobis doloris conscij estis. An tãtũ magnificentię, pietatis, religionis signũ prætereundũ fuit? Classem habebat COSMVS MEDICES instructã, atq. paratam, neque milites deerant. Verùm prudentissimus Dux rem certe maximam, & prȩclarissimam excogitauit, vestrũ fortissimi, ac religiosissimi, equites ordinẽ instituit: quę quidem cæteros omnes breui ęquaturum, vel superaturum potius, initium ipsum potest esse argumento, uosq. christiano insigni voluit esse insignes, & a Diuo Stephano cognomẽ habere, vt vtrũq. intuentes, pro vera gloria, & pro Christiana religione & Rep. nullos labores, nullaq. pericula reformidãtes, vos ipsi eius classis fortissimi & promptissimi essetis & milites, & duces: neq. vllo vmquam loco, aut tempore religionis nostrę hostes quiescere pateremini. Hęc quanta sint, si quis forte non intelligit, Pium Q. Pont. Max. atq. sanctissimum cõsulat, qui quanti hæc fecerit, vel ex eo patere cuique põt, ꝙ COSMVM MEDICEM, propter eius in Christianã Remp. promerita decreto suo Serenissimũ & Magnum Etruriæ Ducem voluit appellari. Hunc nos lugemus extinctum, hunc deploramus, huius caussa in squallore, & mœrore iacemus omnes, hinc ploratus, & eiulatus undiq. exaudiuntur, hinc plãgore & lamentatione omnia complentur. O afflictam Etrurię fortunam. Ecquis tenere lacrymas poterit? Equidem perpetuas mihi dari lacrymas uellem, ut perpetuo Ducem nostrum lugendo oblectarer. Ex quo dum uiueret tot tãtasq. cæpimus vtilitates & commoda, vt eo etiam mortuo adhuc vigeant: non ante interitura, quàm viuere & esse homines desierint. Quæ quidem quum per se omnia maxima sint, illud certe, quod a me in præsentia recensebitur, omnium, quæ vel supra dicta sunt, vel dici aut, excogitari prętereа possent (nisi is contra naturæ institutum vixisset immortalis) multo

est

est maximum. Hic eius prudentia, hic eius in suos pietas, hic eius nulla dominandi cupiditas, nisi communis vtilitatis caussa cognoscitur. Serenissimus Cosmvs, id quod meminisse omnes potestis, multos iam annos maxima cum iustitia, equitate, benignitate, pietate ita rexerat Etruriam, vt nihil ad summam eius prouinciæ tranquillitatem, ac felicitatem desiderari posset. Nulli amplius erant hostes, quieta erant omnia, & pacata. Deniq. ea erat Ducis nostri conditio, vt (quod vix sperare homini licet) inuidiam superasse videretur. contenebat fortunæ impetus, nempe qui eius vires ita domuerat, vt eam sub virtutum suarum imperium iam diu subiunxisset. Quamobrem quum se natum esse hominem sciret, nihilque ardentius cuperet, quàm Tusciam suam perpetuo tranquillam, beatamq. videre, illud etiam intelligebat, nihil ad Remp. felicitatem posse aptius excogitari, quàm si ab optimo Principe administrentur. Neque ipsum fugiebat, vt qui suos omnes plane cognitos & perspectos haberet, quale Serenissimi Francisci filij sui adolescentis optimi & humanissimi esset ingenium, videbat igniculos, & insita in eo virtutũ semina plurimis iam signis indicare, non multo post esse ad frugem peruentura. Nihil igitur dubitabat, quin sui similis Princeps esset futurus. Verumtamen vt semina illa quę satis per sese valida erant, exercitatione aleret, prudentiamq. adolescentis optimi perficeret, paulum ipse a Reip. gubernaculis recessit, filioq. suo regendæ ac moderandæ Etruriæ potestatem, quasi quasdam tradidit habenas: vt is eundem haberet parentem, & præceptorem, & prudentissimi parentis vestigia persequens, ita assequeretur, itaq. in iis insisteret, vt ea deinde deserere nec vellet, nec posset. Quam prudens fuit hoc consilium? quàm Tuscię omni commodum, & salutare? Sapientissimus Cosmvs de animo filij nihil dubitabat, sed a quo nam fuit æquius filium, quàm a patre Reip. regendę rationem edoceri? Quemue fuit æquius filium erudire quàm patrem? & eum quidem patrem, qui prudentiam alios docuerat? Quamuis enim assidue studeret Cosmvs prudentissimos apud se habere viros, quorum consilio uteretur,

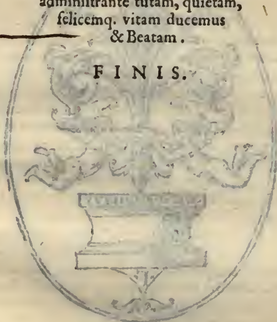
tamen

tamen tanta erat eius viri prudentia, vt posset ipse consiliũ dare aliis verius, quàm vt deberet alios consulere. Atqui tanta in eo modestia fuit, vt aliorum sententias libenter audiret: suaq. ipse aliis consilia communicaret, tantumq. ingenio valebat, vt ex optimis quod maxime esset optimum semper deligeret. Quare viros illos, quos & prudentissimos, & fidelissimos asciuerat, multo prudentia sua prudentiores faciebat, nemoq. apud eum vixit, qui non ab eo prudentissimus esse didicerit. Viuunt adhuc viri optimi & prudentissimi, quorũ ipse opera in rebus quibusq. maximis utebatur, qui quanta fuerit eius prudentia, quàq. ab eo fuerint ipsi, non solum adiuti, sed pene dicam instituti, testimonio esse apud omnes possunt. Sed hæc vt nota omittamus. Sapientissimus igitur Dux, vt maxima cũ sapientia semper administraretur Etruria, filium suum sapientissime ipse instituit, vt sibi non imperij solum, sed etiam virtutum hęres succederet, neque ipsum spes & opinio fefellit. Atq. hoc in tantis malis vnum solatium relictum est. Quoties enim Serenissimum FRANCISCUM MEDICEM Magnum Etruriæ Ducem secundum intuemur, toties Serenissimi eius patris respicimus imaginẽ: vt in FRANCISCO uere COSMVS viuere adhuc, & spirare videatur. In quo Serenissimus COSMVS & suæ & Etruriæ quieti plurimum consuluit: suæ quidem ꝙ uel propterea læ tissimus ex hac vita decessit, quia virtutum, actionumq. filij sui multos annos is ipse spectator, & autor, non quemadmodum reliqui Principes dubiam de eo spem, sed certissmam eius vitæ, uirtutumq. scientiam secum abstulit. Nostræ vero, quòd qui morte sua, id quod necesse fuit, lugendi nobis causam dedit, is ipse prudentia, & sapientia sua luctus finiendi factus est autor. Quippe qui cum nobis Ducem reliquit, cuius regendorum populorum rationem viuo adhuc eius parente experti, dubitare non possumus, quin sapientissimi patris sapientissimum filium Ducem habeamus. Quare Serenissimi COSMI memoriam beneuolentia colentes sempiterna, eius interea filium reuerebimur, & obseruabimus, tum vt aliquam, parenti mortuo gratiam pro tantis beneficiis referamus,

mus, cui nihil hoc gratius facere possumus, tum ut Serenissimus FRANCISCVS (quod præcipue curare nostrum est) non alio nos erga se animo esse intelligat, quàm quo erga COSMVM patrem esse cognouit. Immo tanti eum faciemus, quanti & COSMI filius, & a COSMO, & a Deo oblatum munus faciendum est. Neque minorē, quàm nostræ ipsorū, eius vitæ & salutis curam suscipiemus. Sic enim quod debemus & Deo & Principi nostro persoluemus Et Serenissimo FRANCISCO MEDICE Magno Etruriæ Duce secūdo Remp. administrante tutam, quietam, feliceṁq. vitam ducemus & Beatam.

FINIS.

NIL CANDIDIUS
F

